Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

14 mai 2020*

„Trimitere preliminară – Lucrători migranți – Securitate socială – Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 – Legislație aplicabilă – Articolul 14 alineatul 1 litera (a) și alineatul 2 litera (b) – Regulamentul (CE) nr. 883/2004 – Articolul 12 alineatul (1) – Articolul 13 alineatul (1) litera (a) – Lucrători detașați – Lucrători care desfășoară o activitate în două sau mai multe state membre – Regulamentul (CEE) nr. 574/72 – Articolul 11 alineatul (1) litera (a) – Articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) – Regulamentul (CE) nr. 987/2009 – Articolul 19 alineatul (2) – Certificatele E 101 și A 1 – Efect obligatoriu – Întindere – Securitate socială – Dreptul muncii”

În cauza C-17/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), prin decizia din 8 ianuarie 2019, primită de Curte la 10 ianuarie 2019, în procedura penală împotriva

**Bouygues travaux publics,**

**Elco construct Bucarest,**

**Welbond armatures,**

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan (raportor), președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič și C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: doamna V. Giacobbo, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 ianuarie 2020,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Bouygues travaux publics, de P. Spinosi și de V. Steinberg, avocats;

– pentru Elco construct Bucarest, de M. Bodin și de U. Candas, avocats;

– pentru Welbond armatures, de J.-J. Gatineau, avocat;

* Limba de procedură: franceza.

– pentru guvernul francez, inițial de E. de Moustier, de A. Daly, de R. Coesme, de A. Ferrand și de D. Colas, ulterior de E. de Moustier, de A. Daly, de R. Coesme și de A. Ferrand, în calitate de agenți;

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Pavliš, de J. Vláčil și de L. Dvořáková, în calitate de agenți;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de M. Van Hoof, de B.-R. Killmann și de D. Martin, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 11 din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO 1972, L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74), în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 647/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 aprilie 2005 (JO 2005, L 117, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 211) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 574/72”), precum și a articolului 19 din Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2009, L 284, p. 1).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale împotriva societăților Bouygues travaux publics (denumită în continuare „Bouygues”), Elco construct Bucarest (denumită în continuare „Elco”) și Welbond armatures (denumită în continuare „Welbond”) pentru săvârșirea infracțiunilor de muncă nedeclarată și de plasare ilicită a forței de muncă.

## Cadrul juridic

### *Dreptul Uniunii*

#### *Regulamentul nr. 1408/71*

3 Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE)

nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998 (JO 1998, L 209, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 76) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”), cuprindea titlul I, denumit „Dispoziții generale”, în cadrul căruia, articolul 1, intitulat „Definiții”, prevedea în special următoarele:

„În sensul prezentului regulament:

[…]

(j) «legislație» înseamnă, pentru fiecare stat membru, actele cu putere de lege, normele administrative, dispozițiile statutare și orice alte măsuri de punere în aplicare, prezente sau viitoare, care privesc ramurile și regimurile de securitate socială prevăzute la articolul 4 alineatele (1) și (2) sau prestațiile speciale necontributive prevăzute la articolul 4 alineatul (2a).

[…]”

4 Articolul 4 din Regulamentul nr. 1408/71, care figura în același titlu și era intitulat „Probleme reglementate”, prevedea:

„(1) Prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la următoarele domenii de securitate socială:

(a) prestații de boală și de maternitate;

(b) prestații de invaliditate, inclusiv cele destinate ameliorării capacității de a realiza un venit;

(c) prestații pentru limită de vârstă;

(d) prestații de urmaș;

(e) prestații în caz de accident de muncă sau boală profesională;

(f) ajutoare de deces;

(g) prestații de șomaj;

(h) prestații familiale.

(2) Prezentul regulament se aplică tuturor regimurilor generale și speciale de securitate socială, contributive sau necontributive, precum și regimurilor privind obligațiile angajatorului sau armatorului în ceea ce privește prestațiile prevăzute la alineatul (1).

[…]”

5 Articolele 13 și 14 din acest regulament figurau în titlul II din acesta din urmă, denumit „Stabilirea legislației aplicabile”.

6 Articolul 13 din regulamentul menționat, intitulat „Reguli generale”, prevedea:

„(1) Sub rezerva articolelor 14c și 14f, persoanele cărora li se aplică prezentul regulament se află sub incidența legislației unui singur stat membru. Această legislație se stabilește în conformitate cu dispozițiile prezentului titlu.

(2) Sub rezerva articolelor 14-17:

(a) persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă își are domiciliul pe teritoriul altui stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care persoana este încadrată își are sediul social sau adresa pe teritoriul altui stat membru;

[…]”

7 Articolul 14 din regulamentul menționat, intitulat „Reguli speciale aplicabile persoanelor, altele decât marinarii, care desfășoară o activitate salariată”, prevedea:

„Articolul 13 alineatul (2) litera (a) se aplică sub rezerva următoarelor excepții și împrejurări:

(1) (a) persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru în serviciul unei întreprinderi de care aparține în mod obișnuit și care este detașată de întreprinderea respectivă pe teritoriul altui stat membru pentru a presta o muncă acolo pentru întreprinderea respectivă continuă să se supună legislației primului stat membru, dacă durata preconizată a detașării nu depășește 12 luni și dacă nu este trimisă să înlocuiască o altă persoană a cărei detașare s-a încheiat;

[…]

(2) Legislația aplicabilă unei persoane care desfășoară în mod obișnuit o activitate salariată pe teritoriul a două sau mai multe state membre se stabilește după cum urmează:

[…]
(b) persoana, alta decât cele prevăzute la litera (a), se supune:
(i) legislației statului membru pe al cărui teritoriu are reședința, dacă își desfășoară activitatea parțial pe acel teritoriu sau dacă aparține mai multor întreprinderi sau mai multor angajatori care își au sediul social pe teritoriul unor state membre diferite;
(ii) legislației statului membru unde se află sediul întreprinderii sau angajatorului care l-a încadrat în muncă, dacă nu are reședința pe teritoriul niciunuia dintre statele membre unde își desfășoară activitatea.

[…]”

*Regulamentul (CE) nr. 883/2004*

8 Regulamentul nr. 1408/71 a fost abrogat și înlocuit de la 1 mai 2010 prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2004, L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82), care fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 465/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 mai 2012 (JO 2012, L 149, p. 4, rectificare în JO 2004, L 200, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 883/2004”).

9 Articolul 1 litera (j) și articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 au fost înlocuite prin articolul 1 litera (l) și, respectiv, prin articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, ale căror dispoziții sunt în esență identice.

10 Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit în esență prin articolul 11 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede că, „[s]ub rezerva articolelor 12-16, persoana care desfășoară o activitate salariată sau independentă într-un stat membru se supune legislației din statul membru respectiv”.

11 Articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit în esență prin articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede că „[p]ersoana care desfășoară o activitate salariată într-un stat membru, pentru un angajator care își desfășoară în mod obișnuit activitățile în acest stat membru, și care este detașată de angajatorul respectiv în alt stat membru pentru a lucra pentru angajator continuă să fie supusă legislației primului stat membru, cu condiția ca durata previzibilă a activității să nu depășească 24 de luni și să nu fi fost trimisă să înlocuiască o altă persoană”.

12 Articolul 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit în esență prin articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede:

„Persoana care desfășoară în mod obișnuit o activitate salariată în două sau mai multe state membre se supune:

(a) legislației statului membru de reședință, în cazul în care desfășoară o parte substanțială a activității sale în statul membru respectiv sau

(b) în cazul în care persoana nu desfășoară o parte substanțială a activităților sale în statul membru de reședință.

[…]”

*Regulamentul nr. 574/72*

13 Titlul III din Regulamentul nr. 574/72, denumit „Aplicarea dispozițiilor regulamentului privind stabilirea legislației aplicabile”, stabilea îndeosebi modalitățile de aplicare a articolelor 13 și 14 din Regulamentul nr. 1408/71.

14 Mai precis, articolul 11 alineatul (1) litera (a), precum și articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72 prevedeau că, în cazurile prevăzute în special la articolul 14 punctul 1 litera (a) și la articolul 14 punctul 2 litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, instituția desemnată de autoritatea competentă a statului membru a cărui legislație rămâne aplicabilă era obligată să elibereze un certificat (denumit în continuare „certificatul E 101”), care să ateste că lucrătorul în cauză era în continuare supus acestei legislații.

*Regulamentul nr. 987/2009*

15 Regulamentul nr. 574/72 a fost abrogat și înlocuit de la 1 mai 2010 prin Regulamentul nr. 987/2009.

16 Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 987/2009:

„Documentele eliberate de către instituția unui stat membru și care fac dovada statutului unei anumite persoane în scopul aplicării regulamentului de bază și a regulamentului de punere în aplicare, precum și documentele justificative pe baza cărora au fost eliberate documentele sunt acceptate de către instituțiile celorlalte state membre atât timp cât aceste documente nu au fost retrase sau declarate nule de către statul membru în care au fost emise.”

17 Articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009, care a înlocuit în parte articolul 11 alineatul (1) litera (a), precum și articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72, prevede că, „[l]a cererea persoanei respective ori a angajatorului său, instituția competentă a statului membru a cărui legislație este aplicabilă în temeiul titlului II din [R]egulament[ul nr. 883/2004] eliberează un atestat conform căruia respectiva legislație este aplicabilă și indică, dacă este cazul, până la ce dată și în ce condiții". Acest atestat se stabilește prin intermediul unui certificat (denumit în continuare „certificatul A 1").

### *Dreptul francez*

18 Articolul L. 1221-10 din code du travail (Codul muncii), în versiunea aplicabilă litigiului principal, prevedea:

„Încadrarea în muncă unui salariat nu poate interveni decât în urma declarației nominative efectuate de angajator la organismele de protecție socială desemnate în acest scop.

Angajatorul face această declarație în toate locurile de muncă în care sunt angajați salariați."

19 Articolul L. 8211-1 din acest cod prevedea:

„Constituie muncă ilegală, în condițiile prevăzute de prezenta carte, următoarele infracțiuni:

1°) Munca nedeclarată;

[…]

3°) Plasarea ilicită a forței de muncă;

[…]"

20 Articolul L. 8221-1 din codul menționat prevedea:

„Sunt interzise:

1°) Munca total sau parțial nedeclarată, definită și desfășurată în condițiile prevăzute la articolele L. 8221-3 și L. 8221-5;

2°) Publicitatea, prin orice mijloace, prin care se urmărește favorizarea, în deplină cunoștință de cauză, a muncii nedeclarate;

3°) Recurgerea cu bună știință, în mod direct sau prin persoană interpusă, la serviciile persoanei care desfășoară o muncă nedeclarată."

21 Articolul L. 8221-3 din același cod prevedea:

„Se consideră muncă nedeclarată prin nedeclararea activității desfășurarea în scop lucrativ a unei activități de producție, de transformare, de reparare sau de prestare de servicii sau realizarea unor acte de comerț de către orice persoană care, sustrăgându-se cu intenție de la îndeplinirea obligațiilor sale:

[…]

2° Fie nu a efectuat declarațiile care trebuie depuse la organismele de protecție socială sau la administrația fiscală în temeiul dispozițiilor legale în vigoare. […];

[…]”

22 Potrivit articolului L. 8221 5 din Codul muncii:

„Se consideră muncă nedeclarată prin nedeclararea activității salariate fapta oricărui angajator:

1° Fie de a se sustrage cu intenție de la îndeplinirea formalităților prevăzute la articolul L. 1221-10 referitoare la declarațiile prealabile angajării;

[…]

3° Fie de a nu depune la organismele de încasare a contribuțiilor la asigurările sociale declarațiile privind salariile sau contribuțiile sociale calculate pe baza acestora.”

23 În perioada cuprinsă între 18 iunie 2011 și 10 august 2016, această din urmă dispoziție era formulată după cum urmează:

„3° Fie de a se sustrage în mod intenționat de la declarațiile privind salariile sau contribuțiile la asigurările sociale calculate pe baza acestora la organisme de încasare a contribuțiilor sociale sau la administrația fiscală în temeiul dispozițiilor legale.”

**Litigiul principal și întrebarea preliminară**

24 După ce a obținut atribuirea unor contracte pentru construirea unui reactor nuclear de nouă generație, un reactor cu apă sub presiune denumit „EPR”, în Flamanville (Franța), Bouygues, o societate cu sediul în Franța, a constituit împreună cu alte două întreprinderi, în vederea executării acestor contracte, o asociere în participație, care le-a subcontractat către un grup de interes economic constituit printre altele din Welbond, o societate care are de asemenea sediul în Franța. Acest grup a recurs la rândul său, pe de o parte, la subcontractanți, printre care Elco, o societate cu sediul în România, și, pe de altă parte, la Atlanco Ltd, o societate de muncă temporară cu sediul în Irlanda și care deținea o filială în Cipru, precum și un birou în Polonia.

25 Ca urmare a unui denunț privind condițiile de cazare a lucrătorilor străini, a unei greve a salariaților temporari polonezi cu privire la absența sau la insuficiența asigurării sociale în caz de accident, precum și a descoperirii a mai mult de o sută de accidente de muncă nedeclarate, precum și a anchetei desfășurate de Autoritatea pentru Siguranța Nucleară (ASN), iar ulterior de serviciile de poliție, societățile Bouygues, Welbond și Elco au fost trimise în judecată pentru fapte comise între lunile iunie 2008 și octombrie 2012, care corespund în special infracțiunilor de recurgere la serviciile unor lucrători nedeclarați și de plasare ilicită a forței de muncă, în cazul primelor două societăți, și în muncă nedeclarată în cazul celei de a treia.

26 Printr-o hotărâre din 20 martie 2017, cour d’appel de Caen (Curtea de Apel din Caen, Franța), care a confirmat în parte hotărârea pronunțată la 7 iulie 2015 de chambre correctionnelle du tribunal d’instance de Cherbourg (Camera corecțională a Tribunalului de Primă Instanță din Cherbourg, Franța), a statuat în ceea ce privește Elco că această societate era vinovată de săvârșirea infracțiunii de muncă nedeclarată deoarece a omis să efectueze declarațiile nominale prealabile angajării salariaților, precum și declarațiile privind salariile și contribuțiile sociale la organismele de recuperare a contribuțiilor la asigurările sociale. Astfel, această instanță a considerat că societatea Elco a avut o activitate obișnuită, stabilă și continuă în Franța, ceea ce nu o autoriza să se prevaleze de legislația privind detașarea. Aceasta a constatat în această privință că majoritatea lucrătorilor în cauză fuseseră angajați de societatea Elco numai în vederea trimiterii lor în Franța, cu câteva zile înainte de aceasta, cei mai mulți dintre ei lucrând de altfel doar de puțin timp pentru această societate, că activitatea

societății Elco în România devenise accesorie în raport cu activitatea sa în Franța, că gestiunea administrativă a lucrătorilor în cauză nu era asigurată în România și că anumite detașări au durat mai mult de 24 de luni.

27 În ceea ce privește societățile Bouygues și Welbond, cour d'appel de Caen (Curtea de Apel din Caen) a considerat că aceste societăți erau vinovate de infracțiuni de muncă nedeclarată, în ceea ce privește lucrătorii puși la dispoziție de societatea Atlanco, și de plasare ilicită a forței de muncă. În această privință, instanța menționată a constatat mai întâi că Bouygues și Welbond, prin intermediul filialei cipriote a societății Atlanco și al unui birou al acestei filiale în Polonia, au recrutat lucrători temporari polonezi prin semnarea unui contract redactat în greacă, în vederea punerii lor la dispoziția unor societăți franceze, datorită intermedierii a doi salariați ai filialei menționate domiciliați în Dublin (Irlanda) și care lucrau în Franța. În continuare, instanța menționată a arătat că aceeași filială nu era înmatriculată în Registrul comerțului și al societăților în Franța și că nu avea nicio activitate nici în Cipru, nici în Polonia. În sfârșit, aceeași instanță a stabilit că, deși Bouygues și Welbond au solicitat, într-adevăr, societății Atlanco documentele referitoare la lucrătorii polonezi temporari prezenți la sediul din Flamanville, în special certificatele E 101 și A 1, acestea au continuat să angajeze lucrătorii respectivi fără să obțină comunicarea completă a acestor documente.

28 Bouygues, Elco și Welbond au sesizat Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) cu un recurs împotriva hotărârii cour d'appel de Caen (Curtea de Apel din Caen) din 20 martie 2017, susținând în special că aceasta nu a ținut seama de efectele aferente certificatelor E 101 și A 1 eliberate în favoarea lucrătorilor în cauză.

29 Potrivit instanței de trimitere, rezultă din Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309), și din Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții (C-359/16, EU:C:2018:63), că, atunci când este sesizată în materie penală cu privire la infracțiunea de muncă nedeclarată, întrucât nu s-au efectuat declarațiile necesare la organismele de protecție socială, și când persoana acuzată furnizează certificatele E 101, devenite A 1, în privința lucrătorilor în cauză, emise în temeiul articolului 14 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, instanța națională nu poate, în urma dezbaterii contradictorii, să înlăture certificatele respective decât dacă, pe baza examinării elementelor concrete colectate în cursul anchetei judiciare care au permis să se constate că aceste certificate au fost obținute sau invocate în mod fraudulos și că instituția emitentă sesizată nu le-a luat în considerare într-un termen rezonabil, reține că există o fraudă care constă, în ceea ce privește elementul obiectiv, în nerespectarea condițiilor prevăzute în dispoziția relevantă și, în ceea ce privește elementul subiectiv, în intenția persoanei acuzate de a ocoli sau de a eluda condițiile de eliberare a certificatelor respective în vederea obținerii avantajului care decurge din acestea.

30 Această instanță arată însă că, în speță, angajatorii sunt urmăriți penal pentru muncă nedeclarată întrucât au omis să efectueze nu numai declarațiile referitoare la salariile și la contribuțiile sociale la organismele de încasare a contribuțiilor la asigurările sociale, ci și declarațiile nominale prealabile angajării salariaților, în temeiul, în special, al articolelor L. 8221-3 și L. 8221-5 din Codul muncii, în timp ce celelalte două societăți, Bouygues și Welbond, sunt urmărite penal pentru recurgerea la serviciile unor lucrători nedeclarați angajați de o societate căreia i se impută neîndeplinirea acelorași obligații, în special în temeiul articolului L. 8221-1 din acest cod.

31 Prin urmare, potrivit instanței de trimitere, se ridică problema dacă efectele aferente certificatelor E 101 și A 1, eliberate în speță în temeiul articolului 14 alineatul (1) litera (a) și, respectiv, al articolului 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, precum și al articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, în ceea ce privește stabilirea legii aplicabile regimului de securitate socială și declarațiilor angajatorului organismelor de protecție socială, se extind la stabilirea legii aplicabile în privința dreptului muncii și a obligațiilor care revin angajatorului, astfel cum rezultă acestea din aplicarea dreptului muncii statului în care lucrătorii vizați de aceste certificate își desfășoară munca, în special în privința declarațiilor care trebuie efectuate de angajator prealabil angajării acestor lucrători.

32 În aceste condiții, Cour de cassation (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Articolul] 11 din Regulamentul [nr. 574/72] și [articolul] 19 din Regulamentul [nr. 987/2009] trebuie interpretate în sensul că un certificat E 101 eliberat de instituția desemnată de autoritatea competentă a unui stat membru, în temeiul articolului 14 [alineatul] (1) și [alineatul] (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97 […], sau [un certificat] A 1 eliberat în temeiul articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004 […] obligă instanțele statului membru în care se desfășoară activitatea să stabilească legislația aplicabilă nu numai regimului de securitate socială, ci și dreptului muncii, atunci când această legislație definește obligațiile angajatorilor și drepturile salariaților, astfel încât, în urma dezbaterii contradictorii, acestea nu pot să înlăture respectivele certificate decât dacă, pe baza examinării elementelor concrete colectate în cursul anchetei judiciare care au permis să se constate că aceste certificate au fost obținute sau invocate în mod fraudulos și că instituția emitentă sesizată nu le-a luat în considerare într-un termen rezonabil, instanțele menționate apreciază că există o fraudă care constă, în ceea ce privește elementul obiectiv, în nerespectarea condițiilor prevăzute în una dintre dispozițiile citate mai sus ale Regulamentelor [nr. 574/72] și [nr. 987/2009] și, în ceea ce privește elementul subiectiv, în intenția persoanei acuzate de a ocoli sau de a eluda condițiile de eliberare a certificatului respectiv pentru obținerea avantajului care decurge din acesta?”

**Cu privire la întrebarea preliminară**

33 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 11 alineatul (1) litera (a), articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72, precum și articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 trebuie interpretate în sensul că un certificat E 101, eliberat de instituția competentă dintr-un stat membru, în temeiul articolului 14 alineatul (1) litera (a) sau al articolului 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, lucrătorilor care își desfășoară activitățile pe teritoriul unui alt stat membru, și un certificat A 1, eliberat de această instituție, în temeiul articolului 12 alineatul (1) sau al articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, unor asemenea lucrători, sunt obligatorii pentru instanțele acestui din urmă stat membru nu numai în materia securității sociale, ci și a dreptului muncii.

34 Din elementele aflate la dispoziția Curții reiese că această întrebare este adresată în contextul unei urmăriri penale inițiate în special împotriva unor angajatori care au recurs pe teritoriul francez, în perioada cuprinsă între anii 2008 și 2012, la lucrători cărora li se aplică certificate E 101 sau A 1, emise, de la caz la caz, pentru o detașare de lucrători sau pentru exercitarea unor activități salariate în mai multe state membre, fără să fi efectuat la autoritățile franceze competente declarația prealabilă angajării, impusă de Codul muncii.

35 Instanța de trimitere ridică astfel problema incidenței acestor certificate asupra unei asemenea obligații de declarare prealabilă și, prin urmare, problema incidenței certificatelor menționate asupra aplicării în cazul lucrătorilor vizați a legislației statului membru gazdă în materia dreptului muncii, acest aspect întemeindu-se pe premisa potrivit căreia aceleași certificate sunt valabile.

36 Cu titlu introductiv, este necesar să se observe că, întrucât Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 574/72 au fost înlocuite prin Regulamentul nr. 883/2004 și, respectiv, prin Regulamentul nr. 987/2009 începând de la 1 mai 2010, fiecare dintre aceste regulamente, astfel cum a constatat în mod întemeiat instanța menționată, se poate aplica în cauza principală. În plus, certificatul E 101 prevăzut de Regulamentul nr. 574/72 a precedat certificatul A 1 prevăzut de Regulamentul nr. 987/2009 și dispozițiile referitoare la eliberarea certificatului E 101, mai exact în special articolul 11 alineatul (1) litera (a) și articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72, au fost înlocuite, în parte, de articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009, care prevede eliberarea certificatului A 1. Pe

de altă parte, punctul 1 litera (a) și punctul 2 litera (b) ale articolului 14 din Regulamentul nr. 1408/71 au fost înlocuite în esență prin articolul 12 alineatul (1) și, respectiv, prin articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

37 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, certificatele E 101 și A 1 urmăresc, la fel ca reglementarea de drept material prevăzută la articolul 14 punctul 1 litera (a) și punctul 2 litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, precum și la articolul 12 alineatul (1) și la articolul 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, să faciliteze libera circulație a lucrătorilor și libera prestare a serviciilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 35, precum și jurisprudența citată).

38 Aceste certificate corespund unui formular-tip eliberat, conform, de la caz la caz, titlului III din Regulamentul nr. 574/72 sau titlului II din Regulamentul nr. 987/2009, de instituția desemnată de autoritatea competentă a statului membru a cărui legislație în materie de securitate socială este aplicabilă, pentru a „atesta”, potrivit termenilor, în special, ai articolului 11 alineatul (1) litera (a), ai articolului 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72, precum și ai articolului 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009, supunerea lucrătorilor migranți care se află în una dintre situațiile prevăzute de anumite dispoziții ale titlului II din Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 987/2009, legislației respectivului stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 septembrie 2015, X și van Dijk, C-72/14 și C-197/14, EU:C:2015:564, punctul 38).

39 Procedând astfel, în temeiul principiului potrivit căruia lucrătorii trebuie să fie afiliați la un singur regim de securitate socială, aceste certificate implică în mod necesar că nu se pot aplica regimurile celorlalte state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 36, precum și jurisprudența citată).

40 În temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, care îl implică și pe cel al încrederii reciproce, în măsura în care certificatele E 101 și A 1 creează o prezumție de legalitate a afilierii lucrătorului în cauză la regimul de securitate socială al statului membru a cărui instituție competentă a emis aceste certificate, acestea din urmă sunt obligatorii, în principiu, pentru instituția competentă și pentru instanțele din statul membru în care acest lucrător efectuează o muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctele 37-40, precum și Hotărârea din 6 septembrie 2018, Alpenrind și alții, C-527/16, EU:C:2018:669, punctul 47).

41 Prin urmare, atât timp cât certificatele menționate nu sunt retrase sau declarate nevalide, instituția competentă a statului membru în care lucrătorul efectuează o muncă trebuie să țină seama de faptul că acesta din urmă este supus deja legislației de securitate socială a statului membru în care instituția competentă a emis aceleași certificate, iar această instituție nu poate, în consecință, să îl supună pe lucrătorul în discuție propriului regim de securitate socială (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții, C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 41, precum și jurisprudența citată).

42 Potrivit jurisprudenței Curții, aceasta este situația și atunci când se constată că condițiile în care se desfășoară activitatea lucrătorului vizat nu intră în mod vădit în domeniul de aplicare material al titlului II din Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 61).

43 Astfel cum arată în mod întemeiat instanța de trimitere, o instanță a statului membru gazdă nu poate înlătura certificate E 101 decât atunci când sunt îndeplinite două condiții cumulative, și anume, pe de o parte, ca instituția emitentă a acestor certificate, după ce a fost sesizată prompt de instituția competentă a acestui stat membru cu privire la o cerere de reexaminare a temeiniciei eliberării certificatelor menționate, să fi omis să procedeze la o asemenea reexaminare în lumina elementelor comunicate de această instituție și să ia poziție într-un termen rezonabil cu privire la această cerere, dacă este cazul, prin anularea sau prin retragerea acestor certificate, și, pe de altă parte, ca elementele

menționate să permită acestei instanțe să constate, cu respectarea garanțiilor inerente dreptului la un proces echitabil, că certificatele în cauză au fost obținute sau invocate în mod fraudulos (Hotărârea din 2 aprilie 2020, CRPNPAC și Vueling Airlines, C-370/17 și C-37/18, EU:C:2020:260, punctul 78).

44 Rezultă totuși că, deși certificatele E 101 și A 1 produc efecte obligatorii, acestea sunt limitate doar la obligațiile impuse de legislațiile naționale în materie de securitate socială vizate de coordonarea efectuată de Regulamentele nr. 1408/71 și nr. 883/2004 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 1991, De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, punctul 12, și Hotărârea din 9 septembrie 2015, X și van Dijk, C-72/14 și C 197/14, EU:C:2015:564, punctul 39).

45 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 1 litera (j) din Regulamentul nr. 1408/71 și articolului 1 litera (l) din Regulamentul nr. 883/2004, noțiunea de „legislație”, în sensul aplicării acestor regulamente, se referă la dreptul statelor membre privind ramurile și regimurile de securitate socială enumerate la articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1408/71 și, respectiv, la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

46 Pe de altă parte, reiese din jurisprudența Curții că elementul decisiv pentru aplicarea acestor regulamente constă în legătura directă și suficient de relevantă pe care trebuie să o prezinte o prestație determinată cu legislațiile naționale care reglementează aceste ramuri și regimuri de securitate socială (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, punctul 23, și Hotărârea din 23 ianuarie 2019, Zyla, C-272/17, EU:C:2019:49, punctul 30).

47 Rezultă că certificatele E 101 și A 1 eliberate de instituția competentă a unui stat membru nu sunt obligatorii pentru instituția competentă și pentru instanțele statului membru gazdă decât în măsura în care atestă că lucrătorul în cauză este supus, în materie de securitate socială, legislației primului stat membru pentru acordarea prestațiilor direct legate de una dintre ramuri și de unul dintre regimurile enumerate la articolul 4 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1408/71, precum și la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

48 Aceste certificate nu produc, așadar, un efect imperativ în privința obligațiilor impuse de dreptul național în alte domenii decât securitatea socială, în sensul acestor regulamente, cum ar fi în special cele referitoare la raportul de muncă dintre angajatori și lucrători, în particular condițiile de încadrare în muncă și de muncă ale acestora din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 1991, De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, punctul 13).

49 În ceea ce privește natura și conținutul declarației prealabile angajării, prevăzută de Codul muncii și a cărei impunere de către autoritățile franceze este centrală în litigiul principal, trebuie arătat că, potrivit reclamantelor din litigiul principal, această declarație, deși este prevăzută în mod formal de codul menționat, urmărește să verifice dacă un lucrător este afiliat la o ramură a regimului de securitate socială și, în consecință, să asigure plata contribuțiilor la asigurările sociale în Franța. Declarația menționată ar trebui, astfel, să fie efectuată de angajator la organismele de securitate socială și ar constitui, prin urmare, mijlocul acestora de a verifica respectarea normelor naționale în materie de securitate socială pentru a combate munca clandestină.

50 În schimb, guvernul francez explică faptul că declarația prealabilă angajării constituie un dispozitiv de simplificare administrativă care permite angajatorului să efectueze un demers unic pentru a îndeplini simultan mai multe formalități, dintre care unele privesc, într-adevăr, securitatea socială, dar care nu implică sub nicio formă afilierea la regimul de securitate socială francez. Prin faptul că furnizează autorităților competente orice informație utilă cu privire la viitorul raport contractual dintre angajatorul și lucrătorul în cauză, această declarație ar permite în special să se asigure respectarea condițiilor de încadrare în muncă și de muncă impuse de normele naționale în materia dreptului muncii în cazul în care un lucrător nu este, precum în cauza principală, în situația detașării, în sensul

acestor norme, ci are calitatea de salariat în Franța. Astfel, prezentul litigiu nu ar viza plata contribuțiilor la asigurările sociale în acest stat membru, ci ar privi respectarea de către reclamantele din litigiul principal a tuturor normelor franceze de drept al muncii.

51 Trebuie amintit că articolul 267 TFUE nu abilitează Curtea să aplice normele dreptului Uniunii la o speță determinată, ci numai să se pronunțe asupra interpretării tratatelor și a actelor adoptate de instituțiile Uniunii [a se vedea printre altele Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 132, precum și jurisprudența citată].

52 Prin urmare, nu este de competența Curții nici să stabilească faptele care au stat la baza litigiului principal și să desprindă din acestea consecințele pentru decizia pe care trebuie să o pronunțe instanța de trimitere, nici să interpreteze acte cu putere de lege sau norme administrative naționale în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 octombrie 2019, Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, punctele 30 și 31).

53 În consecință, revine instanței de trimitere sarcina de a stabili dacă obligația de declarare prealabilă angajării prevăzută de Codul muncii are ca unic obiect să asigure afilierea lucrătorilor în cauză la o ramură a regimului de securitate socială și, prin urmare, să asigure numai respectarea legislației în materie, caz în care certificatele E 101 și A 1, eliberate de instituția emitentă, ar constitui în principiu un obstacol în calea unei astfel de obligații, sau, alternativ, dacă această obligație urmărește de asemenea, fie și în parte, să asigure eficacitatea controalelor efectuate de autoritățile naționale competente în vederea asigurării respectării condițiilor de angajare și de muncă impuse de dreptul muncii, situație în care aceste certificate nu ar avea nici o incidență asupra obligației menționate, având în vedere că aceasta nu poate, în orice caz, să determine afilierea lucrătorilor vizați la o anumită ramură a regimului de securitate socială.

54 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 11 alineatul (1) litera (a), articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72, precum și articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 trebuie interpretate în sensul că un certificat E 101, eliberat de instituția competentă a unui stat membru, în temeiul articolului 14 alineatul (1) litera (a) sau al articolului 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71, unor lucrători care își desfășoară activitățile pe teritoriul unui alt stat membru, și un certificat A 1, eliberat de această instituție, în temeiul articolului 12 alineatul (1) sau al articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, unor asemenea lucrători, sunt obligatorii pentru instanțele acestui din urmă stat membru numai în materie de securitate socială.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

55 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

**Articolul 11 alineatul (1) litera (a), articolul 12a punctul 2 litera (a) și punctul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 647/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 aprilie 2005,**

**precum și articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, trebuie interpretate în sensul că un certificat E 101, eliberat de instituția competentă a unui stat membru, în temeiul articolului 14 alineatul (1) litera (a) sau al articolului 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrilor familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1606/98 al Consiliului din 29 iunie 1998, unor lucrători care își desfășoară activitățile pe teritoriul unui alt stat membru, și un certificat A 1, eliberat de această instituție, în temeiul articolului 12 alineatul (1) sau al articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 465/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 mai 2012, unor asemenea lucrători, sunt obligatorii pentru instanțele acestui din urmă stat membru numai în materie de securitate socială.**

Semnături